

**XXIV. Stretnutie „Priateľov bl. Márie Celesty Crostarosa“
14.3. 2020 Kežmarok**

**Rozlišovanie - Čo sa odohráva v tvojom vnútri? Kto ťa vedie?
Otče - Zbav nás Zlého!**

Modlitba: *Pane, ty ma skúmaš a vieš o mne všetko, ty vieš, či sedím a či stojím. Už zďaleka vnímaš moje myšlienky: či kráčam a či odpočívam, ty ma sleduješ. A všetky moje cesty sú ti známe. Skúmaj ma, Bože, a poznaj moje srdce; skúmaj ma a všímaj si moje cesty. Pozri, či nejdem bludnou cestou, a ved' ma po ceste k večnosti (Ž 139, 1- 3; 23- 24).*

Pápež František - v piatok 25. októbra 2019, sa v rannej homílii sústredil na prvé liturgické čítanie z Listu sv. Pavla Rimanom o nepretržitom boji medzi túžbou konať dobro a „neschopnosťou uskutočniť ho“.

Sv. Pavol píše, že robí zlo, ktoré nechce. Aj svätí pociťujú tento boj vo svojom vnútri. Táto zákonitosť sa týka všetkých, je to boj medzi dobrom a zlom; no nie je to abstraktné dobro a abstraktné zlo: je to boj medzi dobrom, ktoré nás inšpiruje konať Duch Svätý a zlom, ku konaniu ktorého nás inšpiruje zlý duch. Je to boj. Je to boj nás všetkých. Keby niekto z nás povedal: „Ale ja to takto necítim, som šťastlivý, žijem pokojne, v pokoji, toto necítim ...“, povedal by som: „Nie si šťastlivý: si znečitlivený a nerozumieš, čo sa deje.“

Tento vnútorný boj potrvá do konca života, aj mučeníci museli bojovať až do úplného konca, aby si uchovali vieru. V boji existujú „mimoriadne momenty“ a sú tu aj momenty „každodenné, bežné“. Toľkokrát sme my kresťania zaneprázdnení mnohými vecami, dokonca aj dobrými; čo sa však deje v tvojom vnútri? Kto ťa inšpiruje k tomu a tomu? Aký je tvoj duchovný sklon k tej a tej veci? Kto ťa k tomu vedie? Náš život je obyčajne ako život na ceste: kráčame po ceste života ... keď kráčame na ceste, pozeráme sa iba na veci, ktoré nás zaujímajú; na ostatné nehľadíme.

Je dôležité vedieť, čo sa v nás deje. Je dôležité zahĺbiť sa trochu do seba a nedovoliť, aby naša duša bola cestou, ktorou prechádzajú všetci. A ako sa to robí? Pred skončením dňa, vyhrad' si dve - tri minúty: čo dôležité sa dnes odohralo v mojom vnútri? Kto ti pomohol vykonať tieto veci, tie zlé aj tie dobré? Položme si tieto otázky, aby sme spoznali, čo sa v nás deje. Niekedy, s tou klebetnou dušou, ktorú máme všetci, vieme, čo sa deje v našej štvrti, čo sa deje v dome susedov, no nevieme, čo sa odohráva v našom vnútri.¹

Chcem zdôrazniť otázky Svätého Otca Františka na našu reflexiu: *Čo sa však deje v tvojom vnútri? Kto ťa inšpiruje k tomu a tomu? Aký je tvoj duchovný sklon k tej a tej veci? Kto ťa k tomu vedie?*

Čo znamená rozlišovať v našom živote? Rozlišovať znamená poznávať, rozhodovať sa a voliť si slobodne a zodpovedne. Bez rozlišovania sme v chaose. Správne rozlišovať a rozhodovať sa je z jednej strany darom a charizmou Ducha Svätého a zároveň je umením, technikou, ktorú sa máme naučiť cvičením.

V Novom Zákone je rozlišovanie chápané ako charizma, dar Ducha Svätého. „Jeden dostáva skrze Ducha slovo múdrosti, iný podľa toho istého Ducha slovo poznania, iný vieru v tom istom Duchu a iný v tom istom Duchu dar uzdravovať, iný schopnosť robiť zázraky, iný prorokovať, iný rozlišovať duchov“ (1 Kor 12, 8 - 10). Z tohto textu jasne vyplýva, že duchovné rozlišovanie je dar Ducha.

Na druhej strane Božie slovo hovorí, že rozlišovanie je tiež výsledkom našej spolupráce s milosťou. „Pevný pokrm je pre dokonalých, pre tých, čo majú návykom vycvičené zmysly na rozlišovanie dobra od zla“ (Hebr 5, 11 - 15). Niektorí duchovní autori opierajúc sa o tento text sú presvedčení o tom, že duchovné rozlišovanie sa dá do istej miery vycvičiť podobne ako hudobný sluch alebo sústredené čítanie. O cvičení fyzických zmyslov nepochybujeme, veď hudobné i výtvarné umenie je na ňom postavené. Toto sa bez istej praxe či cvičenia nezaobíde. I oblasť duchovného rozlišovania si vyžaduje cvičenia a návyky. Takéto cvičenia do značnej miery pripomínajú fyzické cvičenia a majú obyčajne dve fázy. Prvá z nich je úsilie, disciplína a neustála prax, zatiaľ čo druhou fázou je trvalý stav duše, ktorý je akýmsi zvykom, trvalým návykom.

¹ FRANTIŠEK, Homília v dome sv. Marty 25.10. 2019.

V Rozhovoroch duše s Ježišom čítame tieto slová, ktoré boli aj pre Matku Celestu veľmi dôležitým kľúčom k dobrému rozlišovaniu: *Môj Duch inšpiruje, pobáda, riadi a koná v duši spravodlivého, a preto sa človek nepomýli ohľadom dobra. On osvecuje rozum, vôli dáva istotu, vďaka nemu činy prinášajú ovocie, a preto sa pravdivo nazýva najvyšším Dobrom. Je dušou ľudskej prirodzenosti, ktorá pobáda k letu a k behu vo všetkom, čo je dobré. Človek sa preto nemôže pomýliť pri jeho rozoznávaní, ibaže by chcel oklamať sám seba.... Efekty pôsobenia môjho Ducha sú vždy pravdivé, bezpečné, jasné a dávajú opravdivú istotu. Obohacujú dušu jedinečným, s ničím neporovnateľným spôsobom.*

Zlý duch koná presne naopak. Nech akokoľvek prikrášľuje svoju zlobu, vytvára iba zdanlivé dobro, ktoré sa dá ľahko rozlíšiť podľa svojich výsledkov. Ak aj zachováva jednu cnosť, ostatné cnosti zanedbáva. Ovocie jeho skutkov v duši je vždy temné, chladné a poznačené nejakým omylom. Duša, ktorá podlieha jeho vnuknutiam, pociťuje vždy strach, temnotu a neistotu²

Duch Svätý je podstatou nášho kresťanského života – bez neho ani žiadne kresťanstvo neexistuje. Existuje minimálne nejaká vonkajšia forma zbožnosti, vonkajšie gestá, postoje, ale bez Ducha Svätého všetkému chýba život. Je to Duch Svätý, ktorý rozncuje našu túžbu po skutočnom a plnom živote s Bohom, kto nám umožňuje pravdivo počuť Božie slovo. Duch Svätý nám dáva silu pre každodenný život, aby sme ho zvládli so všetkým, čo prináša, dáva nám svetlo a silu aj pre duchovný boj, aby sme čelili všetkým pokušeniam a kompromisom, ktoré sa nám vtiskajú.

Povedzme si niečo o rozlišovaní³ – o našej spolupráci s darom Ducha Svätého. Ako môžeme prijať a nadobudnúť tento dar, ktorý tak všetci potrebujeme pre naše každodenné zápasy.

Rozlišovanie je umenie rozlúštiť, ktorým smerom vedú túžby srdca, a to bez toho, aby sme sa nechali zlákať tým, čo vedie tam, kam by sme sa nikdy nechceli dostať. Rozlišovať sa po latinsky povie *discernere*, čo zároveň znamená preosievať, triediť, vyberať. Značí tiež presýpať, zvažovať, oddeľovať.

Púštni otcovia hovorili, že „rozlišovanie je najlepšia zo všetkých čností“ – je dielom človeka, ktoré z neho činí človeka. Človek bez rozlišovania je ako stopársky pes bez čuchu, ktorý neodlíši kvet od zdochliny, vôňu od zápachu.

Človeka v konaní nepohýna rozum – robíme veľa nerozumných vecí! Pohýna nás to, čo nás vábi, čo nás priťahuje vedomo alebo nevedome. Je dôležité, aby sme vedeli, že sú tri rozličné zdroje, ktoré nás ťahajú k sebe: naše prirodzené ja, Boh a nepriateľ našej spásy. Preto potrebujeme nevyhnutne sa naučiť rozlišovať, odkiaľ pochádzajú a kam vedú naše pocity, aby naše konanie bolo čo najviac vedomé a slobodné, a teda ľudské.

Starí púštni otcovia hovorili: „Spýtaj sa každej myšlienky, ktorá ti napadne: Si od nás, alebo od protivníka?, a určite ti to povie.“

Vďaka rozlišovaniu chápeme, aké dobro máme vykonať tu a teraz. Nemusíme sa presviedčať, že to nie je samozrejmé. Skutočnosti, ktoré žijeme sú zložité, niekedy veľmi zložité, a nie je samo osebe jasné, čo treba urobiť.

Rozlišovanie nie je teóriou. Rozoznať odkiaľ pochádzajú a kam smerujú vnútorné hnutia, má výsostne praktický účel: *dobré, aby sme prijali; zlé, aby sme zamietli (Sv. Ignác z Loyoly, Duchovné cvičenia, č. 313)*. Ak mám konať ľudsky, musím si predovšetkým uvedomiť, čo mnou hýbe, zistiť odkiaľ to pochádza a kam vedie, zachovať si to, čo vedie k dobru, odmietnuť to, čo vedie k zlu. Ide o to, aby sme pristúpili na to, čo je od Boha a odmietli to, čo je od nepriateľa. A práve toto uplatňovanie slobody nás robí ľuďmi! Každý z nás je zodpovedný za seba a za svoje skutky, preto musí rozlišovať – inak budeme stále infantilní, nezrelí, naša sloboda sa stane veľmi mocnou bombou v rukách hrajúceho sa dieťaťa, pričom však v hre je celý svet. Pochopme konečne, že od našej slobody závisí nielen náš osobný údel, ale údel celého ľudstva.

Dúfam, že tieto slová budú pre nás užitočné, pretože nik z nás nemôže zničiť nevedomý a nezmyselný život a nemôže sa zriecť svojich túžob! Možno aj my, ako všetci ľudia žijeme „mimo seba“: bývame v hmle svojho strachu, v zámkoch svojich túžob, vo víre svojich frustrácií alebo v rýchliku svojich činností ☺. Ak sa v tom nachádzate – čítajte ďalej. Nestrácajme odvalu, že s tým sa už nič nedá robiť: je to tak a nikdy to nebude inak. Nie je to pravda! Neľakajme sa, našim bohatstvom je práve naša chudoba a slabosť. Naše

² Bl. MÁRIA CELESTA, Rozhovory duše s Ježišom, s. 83.

³ Spracované podľa knihy SILVANA FAUSTIHO, Príležitosť alebo pokušenie?

prázdne ruky a čierne diery sú nádobou na dar, ktorý nám Boh chce dať: najprv poznanie nás samých – uvedomenie si kým som a potom poznanie Boha – kým je On.

Práve spytovanie svedomia nás otvára na poznanie Boha a poznanie seba samých. Spytovanie svedomia je konkrétnym umením, ako milovať Boha celým srdcom, celým životom, celou silou, celou mysl'ou. Je to naša odpoveď na jeho lásku. Spytovanie svedomia nám pomáha vnímať naše vnútorné hnutia, odpor a túžby, strach a príťažlivosť, smútok a radosť. Začneme byť vnímaví na jeho dotyk. Pomaly a postupne sa naučíme rozlišovať jeho hlas od iných a podľa toho sa budeme správať.

Spytovanie svedomia mnohí svätí nazývajú cvičením (čiže je potrebné to trénovať☺). Na začiatku to môže byť nie ľahké, ale ak to nevzdáme, ovocie budeme zbierať skôr ako si myslíme! Toto cvičenie, ak si ho vykonávame každý deň – nám pomôže uvedomiť si Božie pôsobenie v nás a okolo nás – a takto sa stávame Božími spolupracovníkmi. Spytovanie svedomia mi pomáha uvedomiť si, čo sa dnes odohralo v mojom svedomí, ako dnes Boh vo mne a cezo mňa konal, ako som ja na to odpovedal, pretože Božie pôsobenie je v nás aj mimo nás – je vnútorné aj vonkajšie. Je prospešné vykonávať ho večer, aby sme pred Bohom prečítali svoj deň ako stránku posvätných dejín, pretože skutočné Božie dejiny sa píšu práve vo všednosti našej každodennosti.

Nemáme slobodu cítiť alebo necítiť a často konať či nekonať. Ale vždy máme slobodu usilovať sa o zachytenie alebo aspoň o súhlas alebo nesúhlas s tým, čo cítime! To, s čím súhlasíme naše srdce prijíma a ochraňuje, môže sa to rozvíjať tak, že sa stane princípom tvojho cítenia, myslenia a konania.

Pamätajte si základné pravidlo duchovného života (veľmi nám pomôže): Čo schvaľujem, to vo mne rastie, čo neschvaľujem, to postupne odumiera až celkom zanikne!!!

Spytovanie svedomia pozostáva z týchto piatich bodov (*podáva ich sv. Ignác vo svojich duchovných cvičeniach č. 43*):

1. Postav sa do Božej prítomnosti, pripomeň si od neho prijaté dobrodenia a ďakuj mu
2. Popros o milosť poznať svoje hriechy a odstrániť ich
3. Vyžiadať od seba počet – z myšlienok, slov a skutkov
4. Popros Boha o odpustenie chýb
5. Zaumieň si, že sa s jeho pomocou polepíš. Zakonči modlitbou Otče náš.

Ježiš povedal Matke Celeste: *Spravodlivosť a pravda musia panovať v tvojom srdci a ovládnuť celý priestor tvojho ducha a rozumu, ako pravdivé poznanie svätých... Ja človeku udeľujem poznanie, aby sa mohol poznať vo svetle pravdy.*⁴

Keď sme rozprávali o spytovaní svedomia a príprave na sviatosť zmierenia rozobrali sme viac menej prvé dva body spytovania svedomia (ako ich podáva sv. Ignác). Povedzme si niečo viac o treťom bode: *Vyžiadať od seba počet – z myšlienok, slov a skutkov*. A rozoberme si to na „drobné“. Práve tento tretí bod v našom „každodennom cvičení“ nám pomáha poznať sa. Prosme Pána o milosť, akú si vyprosovali svätí: *„Daj mi poznať seba a daj mi poznať Teba! Daj nech poznám Teba a daj nech poznám seba!“*

Potom, ako sme sa zahľadeli do Ježišových očí - hľadme aj na seba – jeho očami. Táto cesta k sebapoznaniu sa uskutočňuje na štyroch úrovniach:

1. Správanie – skutky a slová

Správanie iných aj naše nie je ťažké uvidieť. Vidíme, čo robíme, a vidia to aj iní. Zvlášť si všímajme naše opakujúce sa gestá, spôsoby konania v rôznom prostredí a pri rôznych ľuďoch. Všímajme si naše zvyky, slová, ktoré často opakujeme, zdôrazňujeme. Aké je kritérium našich osobných volieb, preferencií? Čo mi prináša radosť a čo utrpenie? Ako reagujem na neúspech, ako zvládam rôzne ťažkosti.

➤ Prizrieme sa tiež našim vzťahom

Aké osoby sú mi sympatické, antipatické? Ako vyzerajú moje priateľstvá, iné pre mňa dôležité osoby... Zvlášť sa treba prizrieť spontánnym reakciám, lebo ich najmenej kontrolujeme. Tu ľahšie môže vyjsť na povrch to, kým tak naozaj sme.

Ale tu sa v našom sebapoznávaní nemôžeme zdržať, lebo človek to nie je len vonkajšia činnosť. Treba nám sa rozhodnúť pre istú námahu schádzaní hlbšie a hlbšie.

⁴ Porov. Bl. MÁRIA CELESTA, Rozhovory duše s Ježišom, s. 97.

2. Postoje

Sú to naše predispozície, ako reagujeme na rôzne životné udalosti. To ešte nie je skutok, postoje predchádzajú naše konanie. Každý z nás sa naučil zo života, reagovať, konať takým alebo iným spôsobom. Postoje reprezentujú náš životný štýl. Je veľmi dôležité poznať tieto „programy“ nášho konania.

Napr. Ktosi sa mohol naučiť reagovať na urážku tak, že je ticho, odpúšťa. Odpúšťa, ale cíti v sebe zlosť. Ktosi iný reaguje tak, že hľadá priateľa, ktorý by ho potešil. Ktosi iný ide do kaplnky a obetuje to utrpenie za obrátenie hriešnikov. Je veľmi veľa spôsobov ako môžeme reagovať, a je veľmi dôležité, aby sme „chytili“ tieto naše postoje.

Svedomie je našou schopnosťou, ktorou posudzujeme danú situáciu ako dobrú alebo zlú. Ako sa formuje svedomie? Z kníh morálnej teológie? Iste, ktosi, kto bude neskôr sprevádzať iných ako kňaz, musí ich čítať, ale predovšetkým sa musí nechať formovať pod Ježišovým krížom. Hovoríme tu o svedomí, ktoré mi hovorí, že daná vec je dobrá, krásna a treba ju urobiť. To svedomie mi pomáha uvidieť dôležité veci pre môj život. Svedomie sa neformuje len múdrymi knihami z morálnej teológie, ale formuje sa cez dobré životné zvyky, hoci si to ani nevšíname. Napr. Mám voľný čas, môžem si urobiť čo chcem. A pomyslím si, že dobre využijem ten čas, keď budem pred Pánom, budem čítať a počúvať jeho slovo. Nik ma o to neprosí, nik ma k tomu nenúti, nie je to napísané v regule. Ale moja citlivosť mi to hovorí - to je svedomie. Alebo ktosi môže povedať, dnes som unavený, pracoval som celý deň. Namáhal som sa v Pánovej vinici, ohlasoval som Božie slovo, robil som veľa vecí, a teraz som unavený a čo urobím? Zapnem počítač, sadnem si pred internet a surfujem. A moje svedomie mi hovorí, si teda unavený a 30 min. surfovania to nič nie je. A ktosi povie, čo je v tom zlé? Nerobím nič zlé. Ak existuje sloboda svedomia, to ešte neznamená, že je sloboda vo formácii svedomia!

Kým je hodnotené moje svedomie? V kresťanskej logike, tým, kto hodnotí moje svedomie je Kristov kríž, Božie Slovo. Lebo moje svedomie má byť svedomím Božieho dieťaťa. Áno, existuje sloboda svedomia, ale neexistuje sloboda vo formácii svojho svedomia! Moje svedomie sa má formovať, má dozrievať pred krížom Božieho Syna a pred Slovom z daného dňa.

3. City, pocity

Je veľmi dôležité, aby sme poznali naše city, emócie, lebo ony nám pomáhajú uvidieť, čo je v hĺbke nášho srdca. Napr. istý mladý človek sa podelil s ním, že jeho priateľ sa veľmi zle o ňom vyjadril. Cítil sa veľmi zraneným, lebo považoval túto osobu za priateľa. Mal myšlienky, že s touto osobou nechce mať už nič spoločné, ale nakoniec to prekonal, a rozhodol sa, že jej odpustí. Šiel do kostola a povedal: obetujem ti Bože to utrpenie. Je dôležité sa v takej situácii opýtať: či to všetko je pravdou o mne? Nie je to niečo, čo ukazujem len navonok? Ako dôjsť do hĺbky? To sú naše city, emócie – čo cítim v tej chvíli, čo cítim voči tejto osobe, čo cítim vo svojom vnútri. A tento človek o ktorom bola reč skutočne prežíval vo svojom vnútri zlosť, cítil sa ukričovaný cítil sa odvrhnutý tým priateľom, dokonca chcel sa mu pomstiť. Je to pre nás dôležitá etapa, lebo vychádza na povrch pravda o nás, čo je v našom vnútri.

Vieme ako funguje teplomer: do 37 °C hovoríme o normálnej teplote. Ak máme viac ako 37°C hovoríme už o zvýšenej teplote. Nanešťastie neexistuje taký psychometer. Ten mladý človek mal vnútornú teplotu povedzme 42°C. Keby sme sa pozreli na to z boku, ohodnotili by sme toto reálne vnútorné utrpenie na 22°C. A 42 – 22 je 20. Vychádza nám z toho 20° C nepotrebného utrpenia. Toto utrpenie, tento veľký pocit utrpenia ukazuje, že strácame našu silu, našu energiu. Pravdepodobne tento človek mal prílišnú potrebu, aby iní hovorili o ňom dobre. Mal prílišnú potrebu, aby vo svojom živote prežíval iba samé úspechy. Teda nehovorme iba Bohu: obetujem ti moje utrpenie a. Ale pýtajme sa, čo znamená to utrpenie, ktoré prežívam, a ktoré je také silné. Tento veľmi silný citový náboj v tom, čo prežívam, môže byť znakom mojej nezrelosti. Ježiš hovorí: nechaj svoj dar pred oltárom, choď sa najprv zmieriť... A zmieriť sa so sebou znamená povedať: Pane, odkiaľ pochádza to moje utrpenie? Lebo toto utrpenie mi odhaľuje, čo je v hĺbke môjho srdca. Keby sme vedeli využiť všetky situácie, ktoré veľmi intenzívne citovo prežívame, všetky tieto situácie by sa mohli ukázať pre nás ako veľmi prozreteľné, a poznali by sme, čo je v našom srdci. Prostredníctvom tejto bolestnej skúsenosti odhalil tento človek niečo veľmi pozitívne – pravdu, ktorá ho oslobodila.

Treba sa nám pýtať odkiaľ sa rodí vo mne to, čo prežívam? Treba tu rozlišovať medzi úprimnosťou a pravdou. Úprimnosť znamená spoznať vlastné city, vidieť to, čo prežívam. Napr. Dnes cítim hnev. Cítim sa nervózný. To je úprimnosť. Ale čo je pravda? Pravda je: moje milované city odkiaľ prichádzate? Odkiaľ

pochádzate, čo mi chcete povedať? Treba nám urobiť cestu od úprimnosti do pravdy. Nestačí povedať: si mi nesympatický, no a čo? Je to tak, a nič s tým už neurobím. Ale treba sa pýtať: prečo je mi nesympatický, prečo to tak veľmi prežívam? Je to veľmi dôležité! My dnes ale riskujeme, že si z citov urobíme bôžikov. To, čo cítim, to robím, podľa toho sa správam. A niekto ešte povie: aký je len odvážny, robí, to čo cíti, to je niekto!

Jeden príklad – ako nerobiť!!! (Je z rehoľného spoločenstva, ale môže to byť aj príklad z rodiny): Jedna mladá sestra sa zúčastnila na jednom duchovno- psychologickom kurze, kde sa hovorilo, že je veľmi dôležité poznanie a vyjadrovanie svojich citov, emócií. Tam počula, že je veľmi zlé dusiť ich v sebe, lebo má to veľmi zlý vplyv na našu psychiku, na naše telo. Potom sa sestra vrátila do svojej komunity, a hovorí svojej predstavenej, čo hovoril prednášajúci kňaz a psychológ. Predstavená ju počúva a rozhoduje sa, že zvolá celú komunitu, aby sa táto sestra mohla podeliť aj s inými. Bola to početná komunita. A počas spoločného stretnutia sa táto sestra obracia na staršiu sestru, a hovorí jej: neznášam ťa! Už dávno som ti to chcela povedať. Ale hovorili mi, že sa to nesmie hovoriť, ale teraz som sa dozvedela, že to mám hovoriť, že je to dokonca veľmi dobré pre moje zdravie. A teraz ti to hovorím, že ťa nemôžem znieť. Staršia sestra zdrevenela. A zaujímavé je to, že všetky iné sestry si povedali: ach tak, môžeme povedať, čo cítime voči sebe navzájom. No a začali si hovoriť: už dávno som ti chcela povedať... a začala sa „vojna“. Nepochopili podstatu.

Ide o to aby sme registrovali naše city a emócie a pýtali sa ich odkiaľ pochádzajú, lebo môžu byť pre nás skutočne misijným územím, ktoré treba evanjelizovať. Zvieratá majú tiež emócie, ktoré vyjadrujú ale bez žiadnych filtrov, inštinktívne. Ale človek ich má vyjadrovať kultivovane a pýtať sa o ich koreň. City nám často otvárajú vstup k motiváciám.

Pre Matku Celestu motivácie a pohnútky (čo nás pohýna) k takému konaniu, správaniu je veľmi dôležité. Lebo tu je koreň čistoty alebo nečistoty nášho srdca! Dobro treba robiť dobre.

„Duše, ktoré po mne túžia, majú bedlivo skúmať, od akého ducha pochádzajú pohnútky ich srdca.“⁵

Teda máme bedlivo skúmať: Čo nami hýbe? A od koho to pochádza! Bohu veľmi záleží na našom srdci, čím je obsadené. Je slobodné alebo „okupované“?

4. Motivácie

Keď sa zamýšľame nad našim správaním, pýtajme sa: **čo** som urobil? Pri postojoch a citoch sa pýtame: **ako** som to urobil? Pri motiváciách a čiastočne aj pri emóciách sa pýtame: **prečo** som to urobil? A **pre koho** som to urobil? To sú inteligentné otázky. Nestačí sa prizrieť tomu, čo sme urobili, ale ako sme to urobili – v slobode, alebo z prinútenia. Nestačí napr. urobiť dobrý skutok, treba sa pýtať: pre koho, prečo to robím? Tu sa ukrýva pravda.

My často sa v spovedi zdržiavame na povrchu. Spovedáme sa zo zlých skutkov, zriedkavo sa prizierame - pre koho a prečo sme to urobili. Keď urobíme niečo dobré, predpokladáme, že mali sme dobrú motiváciu, ale nemusí to tak byť. Až vtedy keď sa pýtame: pre koho a prečo, dozrieva v nás vedomie hriechu. Na povrchu sa nachádza pocit viny, a v hĺbke je vedomie hriechu. Keď sa zadržíme len na našom správaní, nezídeme hlbšie, budeme mať len pocit viny, ale nie vedomie hriechu. Nebudeme mať bolesť za hriech, ale bude nás bolieť, že nie sme takí dokonalí, ako by sme chceli byť. Uvedomenie si vlastného hriechu je milosťou. Keď sa pýtame prečo a pre koho som to urobil, som nútený postaviť sa pred Ježišovým krížom, lebo dávam si otázku - pre koho to robím. Ježiš sa opýtal: Šimon, syn Jánov, miluješ ma? Tu sa stávame čoraz viac zrelými ľuďmi, a zrelými sa stávame pod Ježišovým krížom.

Čím viac prenikáme do hĺbky pravdy o sebe, tým autentickéjšie stojíme pred Bohom a pred najvyšším znakom lásky, ktorým je Ježišov kríž. A len takto, pod Božím pohľadom môže človek odkryť hlboké motivácie svojho konania. A len takto môžeme mať opravdivé vedomie hriechu a bolesť za hriech. A bolesť cítim len voči osobe, o ktorej viem, že ma miluje! Lebo len v tejto láske Osoby – Boha nachádzam svoju identitu, svoje naplnenie.

Táto navrhovaná cesta nie je len prostriedkom na naše psychické zdravie, ale je tiež cestou viery. Áno, je to cesta do vlastnej tmy, kde môžeme stretnúť naše netvory, ale je to predovšetkým cesta, na ktorej stretávam Boha, ktorý ma miluje so všetkým ! ON ma miluje aj s mojimi hriechmi a pádmi. Boh miluje moje „ja“

⁵ Rozhovory duše s Ježišom, s. 33

reálne a nie ideálne. On ma chce viesť k čoraz väčšej slobode a svätosti, ale miluje ma tu a teraz, nie až keď sa staneme svätými!

Dôveruj len jemu, a nie sebe samej, aby si neupadla do svojej úbohosti, ako radí prorok: „Blažený človek, čo sa bojí Pána.“ A na inom mieste: „Slúžte Pánovi s bážňou a chvením.“

Pán môj a Kráľ, ty ma môžeš spasit' aj napriek tomu, že často hreším, pretože som zmesou biedy a nepravosti. Len ty ma môžeš oslobodiť od mojich viditeľných a neviditeľných nepriateľov a ochrániť ma pred večným zatratením. Len ty sám ma môžeš oslobodiť od tohto zla, ktoré prevyšuje každé iné zlo, a preto ma učíš, ako sa mám k tebe modliť. Je to miesto najväčšej hrôzy, pretože sa tam nectí tvoje meno, nik ťa tam nemiluje a nechváli; je to miesto večnej bolesti, kde všetci stratili nádej, že raz uvidia tvoju krásnu tvár. Môže vari existovať väčšie zlo ako oddeliť sa od najvyššieho Dobra? Kráľ môj, oslobod' ma mocou svojej predrahej krvi.⁶

Povedzme si niečo o poslednej prosbe z modlitby Otče náš. Na minulom stretnutí sme si rozobrali prosbu: Neuved' nás do pokušenia a dnes: **Ale zbav nás Zlého**. Nasledujúca úvaha je spracovaná podľa komentára o. K. Wonsa na modlitbu Otče náš.

Existuje duchovný svet – svet Božích duchov, ale aj svet zlých duchov. Všetko mimo Boha je dvojznačné, preto potrebujeme rozlišovať a potrebujeme Božie svetlo, aby sme vybrali skutočné dobro a nie dobro iba zdanlivé. Zlý vie, že my túžime po dobre, po Bohu. Preto Zlý nás nepokúša naivne, ale využíva našu naivitu. Pokúša nás zdanlivým dobrom a predstavuje nám ho ako skutočné dobro. Dáme sa mu oklamať a „naletíme“ mu, keď nám chýba dar Duchu Svätého – dar rozlišovania a rozoznávania. Nebudeme uchránení od pokušenia, od bojov, ale veľa bude závisieť od toho, ako ten boj budeme bojovať. Ak je vo mne svetlo Božieho Slova, ak je vo mne Božia múdrosť, ak adorujem Boha tak budem mať svetlo a múdrosť k rozlišovaniu. Ak budem žiť len na povrchu, povrchne, budem sa riadiť len zmyslami.

Otcovia púšte veľmi múdro rozoznávali pôsobenie Zlého, hovorili takto: „Zlý sa skrýva za myšlienkami“. Ale treba povedať, že Zlý nemá bezprostredný prístup k našim myšlienkam, tak ako nemá bezprostredný prístup do našej duše! Zlý skúma v nás naše slabé, krehké miesta, cez ktoré chce dôjsť do našich myšlienok. Ak sa niekto riadi iba zmyslami, tak Zlý má veľmi krátku cestu k nemu. Prečo? Evagrius z Pontu hovorí: „Treba pamätať, že náš rozum stvorený Bohom je dobrý. Myšlienky, ktoré sa nám rodia sú dobré. Ale objavujú sa v nás aj iné myšlienky, ktoré nepochádzajú od nás, prichádzajú zvonku. Jedny sú dobré, lebo prichádzajú od Boha, a my ich poznáme po ovocí. Iné sú zlé, a to sú myšlienky pochádzajúce od Zlého, ktorý si hľadá cestu k nám“. Ako to robí? Evagrius z Pontu hovorí, že cez nižšiu časť našej prirodzenosti, ktorá nemá schopnosť intuície, nemá schopnosť hneď rozoznať pravdu. Pôsobí cez našu predstavivosť. Ak sa mu podarí otupiť naše zmysly, otupuje naše city, a potom veľmi rýchlo sa otupujú naše myšlienky. To čítame v knihe Genezis, týmto procesom prešla pokúšaná Eva. Eva najprv uvidela, že ovocie je chutné, potom zmysly jej povedali, že je veľmi krásne, nakoniec myšlienky jej povedali, že ho môže zjesť. Vieme, ako ťažko je otupeného človeka priviesť späť k zdravému mysleniu.

V prosbe – „zbav nás Zlého“, je vyjadrená prosba, aby sme nezostali osídlení Zlým! On je jediným pôvodcom všetkého zla, je najľstivejším stvorením, je zvodcom. Prosíme, aby nás Boh zachoval čistými, aby nás držal ďaleko od pokušenia a pádov, zvlášť od najväčšieho pokušenia - pochybovania v Božiu otcovskú lásku. Musíme pamätať, že v každom pokušení, je prítomný tento úmysel Zlého. Zlý nás vždy chce priviesť k pochybovaniu o Božej láske. Zbav nás Zlého, znamená tiež ochráň nás, zachráň nás a vytrhni nás. Toto slovo v gréčtine je použité v takom tvare, že to sugeruje, akoby táto prosba sa týka tejto chvíle. Je to krásne, že Ježiš nás učí modliť sa vo chvíľach pokúšania, učí nás, aby sme sebou v pokušení neopovrhovali. Učí nás urobiť z miesta pokušenia miesto modlitby. Dieťa vo chvíli nebezpečenstva spontánne volá k Otcovi! A ako je to s nami?

Možno sa pýtame: O aké zlo tu ide? Ide o zlo alebo Zlého? Jedna aj druhá interpretácia je správna. Zle prežité zlé situácie, ktoré často nezávisia od nás, sa môžu stať živnou pôdou pre Zlého. Zbav nás Zlého sa odvoláva aj na bytosť. Ak nazývame Zlo po mene, oslabujeme jeho pôsobenie. Mnisi po mene nazývali zlé myšlienky. Treba ich pomenovať, nehovoriť o nich všeobecne, lebo to čo nemá meno, akoby neexistuje.

⁶ Bl. Mária Celesta, Otče náš

To, čo je nevedomelé, má nad nami moc. Treba to pomenovať jasne a konkrétne: Čo ma trápi, čo ma sužuje?

Prečo modlitba k Otcovi, ktorá sa začína: Otče; sa končí privolaním prítomnosti Zlého? Pre prvých kresťanov, ktorí očakávali druhý Kristov príchod vedomie prítomnosti Zlého, bolo veľmi výrazné. Pamätali si Ježišove slová, ktorý povedal, že čím bližší bude jeho príchod, tým viac bude pôsobiť Zlý, vo vedomí, že má málo času a že jeho čas sa končí.

Ďalším dôvodom je, že Ježiš, ktorý žije v najbližšom vzťahu s Otcom, zakúsil vo svojej ľudskej prirodzenosti podstatu pokušenia. Na púšti bol tri krát pokúšaný, a toto pokúšanie sa v podstate týkalo jedného: Aby odsunul Otca na druhé miesto. Nebol pokúšaný, aby opustil Otca, ale aby Otec bol druhoradý, aby bol v službe jeho plánom, jeho zámerov. Perfidnosť všetkých pokušení spočíva v tom, že nejde o negáciu Boha, ide o to, aby sme mu dali druhoradé miesto, aby bol na okraji nášho života. Tam si môže žiť, len aby neprekážal našim plánom – a toto je veľmi ľstivé pokušenie. Ježiš akoby nám hovoril: Dávaj pozor, lebo tak ako ja, budeš aj ty pokúšaný. Budeš pokúšaný v tom, aby si svoje túžby, svoje potreby postavil nad Otca, aby si im dal prvenstvo pred Otcom. Hrozí nám, že budeme začínať modlitbu slovom Otče a končiť ju budeme na svojich plánoch. Amen. Niekedy môžeme Bohu prinášať svoje plány, aby nám ich „podpísal“, aby nám ich odobril, aby sme si robili to, čo chceme.

Otče, zbav nás Zlého, zachráň nás pred myslením, ktoré nie je tvoje, od zámerov, plánov, ktoré nie sú tvoje! Zlý je spomenutý až na konci modlitby. V centre celej modlitby je Otec!!! Ježiš je dobrým učiteľom modlitby aj duchovného života. Máme sa sústrediť na Otcovi, jeho máme zvelebovať a chváliť. Toto je podstatné poslanstvo – Otec! Otec, ktorý si ma zamiloval pred stvorením sveta (porov. Ef 1, 4). Na ňom sa máme sústrediť, na jeho pôsobení. Musíme si dávať pozor, aby sme sa až príliš nesústredovali na pôsobení zlého. Treba sa nám chrániť toho, že mu budeme pripisovať väčšiu moc, akú má v skutočnosti. On len „hrá“ že je pánom v tomto svete. Je len jeden Pán – Boh! „V nikom inom niet spásy, lebo niet pod nebom iného mena, daného ľuďom, v ktorom by sme mali byť spasení.“ (Sk 4, 12)

Absolútny je len Otec, jeho láska! Preto je dobré, keď deň začíname spolu s Ježišom modlitbou: Otče! Abba! Ak toto je prvé slovo v modlitbe, ktorú nás učí Ježiš, nech to bude aj prvé slovo každého nášho dňa! Uverme, že vedie nás Boží Duch. „Všetci, ktorých vedie Boží Duch sú Božími synmi!“ (Rim 8, 14)

Zamyslime sa tiež nad komentárom Benedikta XVI v knihe Ježiš Nazaretský I.

Posledná prosba Otčenáša ešte raz preberá predposlednú a premieňa ju na pozitívnu; obe preto veľmi úzko súvisia. Ak v predposlednej prosbe dominovalo „nie“ (nedáť Zlému priestor nad hranice únosnosti), v poslednej prosbe prichádzame k Otcovi s ústrednou nádejou našej viery. „Zachráň, vykúp, oslobod' nás!“ V konečnom dôsledku ide o prosbu o vykúpenie. Z čoho chceme byť vykúpení? Nový preklad Otčenáša hovorí „od Zlého“ a necháva tým otvorené, či sa tým myslí „to Zlé“ alebo „ten Zlý. Uprostred všetkých ohrození volá kresťan v období prenasledovania k Pánovi ako k jedinej moci, ktorá ho môže zachrániť: Vykúp nás, oslobod' nás od Zlého.

Aj keď už nejestvuje Rímska ríša so svojimi ideológiami – predsa je toto všetko veľmi aktuálne. Aj dnes sú tu na jednej strane sily trhu, obchodu so zbraňami, drogami a ľuďmi, ktoré doliehajú na svet, zvierajú človeka do svojich klieští a nedá sa im vzdorovať. Aj dnes je tu, na strane druhej, ideológia úspechu a blahobytu, ktorá nám hovorí: Boh je iba fikcia, ktorá nás len oberá o čas a o chuť do života. Nestaraj sa oňho! Snaž sa sám urvať od života, koľko len vládzeš! Aj tieto pokušenia sa zdajú byť neodolateľnými. Celý Otčenáš, a najmä táto prosba, nám chce povedať: Ak stratíš Boha, stratíš sám seba; potom si teda len náhodným produktom evolúcie. Potom „drak“ naozaj zvíťazil. Kým ťa neodtrhne od Boha, si vo všetkých zlách, ktoré ťa ohrozujú, v hĺbke ešte stále neporušený. Preto je správne, že nám nový preklad hovorí: Zbav nás Zlého (von dem Bösem). Zlé veci (übel) môžu byť potrebné pre naše očistenie, no Zlo (Böse) ničí. Preto v podstate prosíme o to, aby nám nebola vytrhnutá viera, ktorá nám dovoľuje vidieť Boha a ktorá nás spája s Kristom. Preto prosme, aby sme okrem dobier nestratili Dobro samo; aby sa nám, keď aj stratíme dobrá, nestratilo Dobro, ktorým je Boh; aby sme sa my sami nestratili: Zbav nás Zlého!

Na vyjadrenie tohto našiel skvelé slová svätý Cyprián, ktorý sám musel prežiť situáciu z Apokalypsy: „Keď hovoríme ‚zbav nás Zlého‘, nemáme o čo viac prosiť. Keď raz dostaneme ochranu proti Zlu, o ktorú prosíme, potom sme v bezpečí a chránení proti všetkému, čo môžu diabol a svet vykonať. Aký strach by ešte mohol mať zo sveta ten, ktorého ochrancom vo svete je sám Boh?“ (De dominica oratione 27, s. 287) Táto istota bola oporou pre mučeníkov a napĺňala ich radosťou a dôverou vo svete plnom útrap, v hĺbke im dávala „vykúpenie“ a oslobodzovala ich pre pravú slobodu.

Je to tá istá dôvera, ktorú nádherne vyjadril svätý Pavol slovami: „Ak je Boh za nás, kto je proti nám? ... Kto nás odlúči od Kristovej lásky? Azda súženie, úzkosť alebo prenasledovanie, hlad alebo nahota, nebezpečenstvo alebo meč?... Ale v tomto všetkom slávne víťazíme skrze toho, ktorý nás miluje. A som si istý, že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani prítomnosť, ani budúcnosť, ani mocnosti, ani výška, ani hĺbka, ani nijaké iné stvorenie nás nebude môcť odlúčiť od Božej lásky, ktorá je v Kristovi Ježišovi, našom Pánovi.“ (Rim 8,31-39)

V poslednej prosbe sa tak vraciame k prvým trom: Keď prosíme o vyslobodenie z moci Zlého, prosíme vlastne o Božie kráľovstvo, o zjednotenie sa s jeho vôľou, o posvätenie jeho mena. Ľudia modlitby všetkých čias však pochopili túto prosbu ešte širšie. V útrapách sveta prosili Boha aj o to, aby sa postavil proti „zlám“ (übel), ktoré pustošia svet a náš život.

Tento celkom ľudský spôsob výkladu prosby vošiel do liturgie: Vo všetkých liturgiách, s výnimkou byzantskej, sa posledná prosba Otčenáša rozširuje o samostatnú modlitbu, ktorá v starej rímskej liturgii znela: „Zbav nás, prosíme, Pane, všetkého zla minulého, prítomného a budúceho, a na orodovanie... všetkých svätých daj milostive pokoj v našich dňoch, aby sme, podporení pomocou tvojho milosrdenstva, boli vždy oslobodení od hriechu a bezpeční pred každým nepokojom...“

Cítíme biedu nepokojných čias, cítíme volanie po úplnom vykúpení. Tento embolizmus, ktorým sa v liturgiách posilňuje posledná prosba Otčenáša, ukazuje ľudskú tvár Cirkvi. Áno, smieme, ba máme prosiť Pána aj o to, aby zbavil svet, nás samých a množstvo trpiacich ľudí a národov od útrap, ktoré robia život takmer neznesiteľným.

Toto rozšírenie poslednej prosby Otčenáša môžeme a máme chápať pre seba aj ako spytovanie svedomia – ako výzvu na to, aby sme spolupracovali na zlomení presily „zla“ (übel). Prítom však musíme mať na zreteli skutočný poriadok dobier a súvislosť medzi zlom (übel) a Zlom (Böse): Naša prosba nesmie zostať povrchnou; aj v tomto výklade prosby Otčenáša zostáva stredobodom, „aby sme boli oslobodení od hriechu“, aby sme „Zlo“ (Böse) spoznali ako to, čo je naozaj „zlé“ (übel), a aby nám nič neprekážalo v pohľade na živého Boha.

Sláva Otcu i Synu i Duchu Svätému...

Bl. Mária Celesta, oroduj za nás!

